

Təbib

Təsisçi: Azərbaycan
Tibb Universiteti

Qəzet 1933 - cü ildən çıxır.

№ 05 (1580) 15 mart 2014 - cü il

Qiyməti 40 qəpik

8 mart – Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarına təbrik

Hörmətli xanımlar!

Sizi Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edir, hər birinizə cansağlığı və səadət arzulayıram.

Siz əsrlər boyu formalaşmış əxlaqi sərvətlərimizin, mədəni-mənəvi dəyərlərimizin layiqincə qorunub saxlanmasını təmin etmiş, tariximizə öz uzaqgörənliyiniz, fədakarlıq və qəhrəmanlıqlarınızla parlaq səhifələr yazmışınız. Ən dərin fikirləri dolğun ifadə qüdrətinə malik dilimizin ötən dövrlərin sınağından çıxaraq bu gün də yaşaması və zənginləşməsində misilsiz xidmətləriniz vardır. Güzəl ana kimi gənclərimizin vətənə və torpağa bağlılıq, müstəqil dövlətçiliyimizə, istiqlal ideallarına və azərbaycançılıq məfkurəsinə sədaqət ruhunda formalaşmaları üçün bütün qüvvənizi sərf edirsiniz. Siz həm də maarifpərvər qadın ziyalılarımızın yolunu ləyaqətlə davam etdirərək, mədəniyyət, elm, təhsil, səhiyyə və digər istiqamətlərdə istedad və bacarığınızı getdikcə daha böyük ezmə ilə gerçəkləşdirirsiniz.

Cəmiyyətimizin həyatına dinamizm qazandıran sosial fəallığınız və onun ahəngdarlığını təmin edən yüksək ictimai mövqeyiniz zəngin mənəviyyatınızın, dərin zəkanızın, təşkilatçılıq qabiliyyəti və işgüzarlığınızın nəticəsidir. Azərbaycanın gələcək inkişafına uyğun, mühüm əhəmiyyətli layihələrin daimi iştirakçıları olaraq müstəqil dövlətçiliyimizin əsaslarının möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş fəaliyyətlərinizlə siz göstərilən etimadı həmişə doğrultmuşunuz. İctimai-siyasi, sosial-iqtisadi və elmi-mədəni sahələrdə apardığınız səmərəli işlərin bəhrələri yurdumuzun hər bir guşəsində özünü aydın şəkildə büruzə verir. Ölkənin hazırkı simasının müəyyənləşməsində özünəməxsus yer tutan və əhatə dairəsi mütəmadi genişlənən müvəffəqiyyətləriniz müasir Azərbaycan reallığının diqqətəlayiq hadisələridir.

Ümidvaram ki, siz xanımlar xalqımıza xas milli mənəvi dəyərləri bundan sonra da yaşadacaq və tükənməz intellektual potensialınızla gündən-günə yeniləşən respublikamızın çiçəklənməsi naminə töhfələrinizi əsirgəməyəcəksiniz.

Ən xoş arzularla,

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 7 mart 2014-cü il.

“Azərbaycanda leykemiya problemi” mövzusunda konfrans keçirilmişdir

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasında “Azərbaycanda leykemiya problemi” mövzusunda konfrans keçirilmişdir.

ATU-nun və “İrəli” İctimai Birliyinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən konfransda əvvəlcə leykemiya xəstəliyi haqqında sənədli film göstərilmişdir.

Tədbir iştirakçılarına salamlayan universitetin rektoru, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanov, bu

(davamı səh. 2-də)

Bu sayımızda

“Avstriyada keçirilən pediatrların ümumdünya kongresində nümayəndələr çıxışını böyük maraqla qarşıladı”

səh. 4

Azman tarixdən bu günümüze gələn bayramımız

səh. 7

Azərbaycan Tibb Universitetinin kollektivi

8 mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə universitetimizdə çalışan bütün xanımları və tələbə qızları təbrik edir, onlara xoşbəxtlik və firavanlıq arzulayır!

DÜNYA BÖYRƏK GÜNÜ QEYD EDİLİB 3

MÜLKİ MÜDAFİƏ GÜNÜNƏ HƏSR OLUNMUŞ TƏDBİR 5

"Azərbaycanda leykemiya problemi" mövzusunda konfrans keçirilmişdir

(əvvəli səh. 1-də)

mövzunun aktuallığından söhbət açaraq bildirmişdir ki, leykemiya 4 ağır xəstəlikdən biri kimi təkcə Azərbaycanda deyil, dünya səhiyyəsinə narahatlıq yaradır. Başqa bədxassəli xəstəliklərlə müqayisədə bu xəstəliyin müalicə xərcləri də çox böyükdür. Ona görə də ölkəmizdə leykemiya xəstələrin hüquqi və sosial durumlarının yaxşılaşdırılması zəruridir. Ancaq bunun üçün Milli Məclisdə yeni qanun qəbul etməyə ehtiyac yoxdur, çünki onkoloji xəstəliklərlə bağlı qanun vardır. Sadəcə bu qanuna əlavə və dəyişikliklər etmək lazımdır.

Leykemiya xəstələrin müalicəsi ilə bağlı kadr çatışmazlığını qeyd edən rektor bildirmişdir ki, indi bu problem də getdikcə

işlərin kökündə insanların sağlam həyat tərzinin dayandığını qeyd edərək, bunların hamısının dövlətimizin öz vətəndaşlarına olan diqqət və qayğının bariz nümunəsi kimi dəyərləndirdi. Bu təşkilatın həyata keçirdiyi layihəni alqışladığını söyləyən H. Rəcəbli belə tədbirlərin ölkə əhalisinin maarifləndirilməsi işində müsbət rolunu qeyd etdi.

Sonra konfrans mütəxəssislərin leykemiya xəstəliyi ilə bağlı məruzələri ilə davam etmişdir. Türkiyənin Hematoloji Dərnəyinin rəhbəri, professor Süleyman Dinçer "Leykemiya problemi Türkiyədə", "Leykemiya ilə Mübarizə" İctimai Birliyinin sədri Mehriban Bağirova "Leykemiya problemi Azərbaycanda", Azərbaycan Respublikası İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilinin ixtisaslaşmış müşaviri, elmi-analtik sektorun baş məsləhətçisi Müqəlib Mahmudov "Leykemiya xəstəliyindən əziyyət çəkən uşaqların hüquqları" və Səhiyyə Nazirliyi B.Eyvazov adına Elmi Tədqiqat Hematologiya və Transfuziologiya İnstitutunun həkimləri leykemiya xəstəliyi haqqında və bu xəstəliklə mübarizə istiqamətində ölkəmizdə görülmüş işlərlə

bağlı ətraflı məlumat vermişlər. Çıxışlarda qeyd edilmişdir ki, leykemiya və ya leykoz qan xərcəngidir. Xəstəliyə bütün yaş qruplarında rast gəlmək mümkündür. Leykemiya digər xərcəng növlərinə, məsələn, süd vəzisinin xərcəngi, prostat xərcəngi, bağırsağ xərcəngi nisbətən az rast gəlinir. Bu müasir müalicə üsulları sayəsində bir çox hallarda müalicəsi mümkün olan xəstəlikdir. Ötən əsrdə leykoz diaqnozu təsdiqlənən xəstə ölümə məhkum sayılırdısa, bu gün dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində leykozdan tam sağalma şansı 95 faiz təşkil edir.

həll olunur. Qardaş Türkiyənin klinikalarında rezidentlər və uzmanlar mükəmməl təhsil aldıqdan sonra ölkəmizə dönür və belə xəstələrə yüksək səviyyədə tibbi xidmət göstərirlər. Bu istiqamətdə dövlət tərəfindən xeyli işlərin görüldüyünü vurğulayan natiq dedi ki, cəmiyyət də gerek bu xəstələrə qayğı ilə yanaşsın. Çünki bu xəstəliyə tutulanların böyük qismi düzgün müalicə alarsa sağalib cəmiyyətin bir üzvünə çevrilə bilər. Rektor qeyd etmişdir ki, Azərbaycanda sümük iliyyə ehtiyacı olan xəstələr də çoxdur. Ona görə də sümük iliği transplantasiyasının da ölkəmizdə həyata keçirilməsinin vaxtı çatmışdır.

"İrəli" İctimai Birliyinin sədri Rauf Mərdiyev isə "Leykemiya ayı" layihəsi haqqında məlumat vermişdir. Bildirmişdir ki, fevralın 20-dən etibarən başlayan layihə martın 20-dək davam edəcəkdir. Layihənin həyata keçirilməsində məqsəd Azərbaycanda leykemiya xəstələrin problemlərinə ölkə ictimaiyyətinin diqqətini cəlb etmək, onların cəmiyyətin ayrılmaz hissələri olduqları barədə ictimai maarifləndirməni təşkil etməkdən ibarətdir.

Konfransda çıxış edən Milli Məclisin Sosial Siyasət Komitəsinin sədri, millət vəkili Hadı Rəcəbli indiyədək səhiyyə sahəsində tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması üçün bir sıra qanunların qəbul edildiyini söylədi. O, son on ildə respublikamızın 30-dan çox rayonunda müasir diaqnostika mərkəzlərinin, o, cümlədən unikal idman komplekslərinin tikilib istifadəyə verildiyini diqqətə çatdırdı. Komite sədri bu görülən

Qan Xərcəngi ilk növbədə Kimya terapiyası və Sümük iliği Trasplantasiyası ilə müalicə edilir. Müalicədən sonrakı vaxt ərzində isə xəstənin vəziyyəti təbii ki, yaxşılaşır və sonralar o vaxtı-vaxtında həkimin nəzarətində olmalıdır.

Konfransda Milli Məclisin deputatları Jalə Əliyeva, Musa Quliyev, Mərkəzi Klinik Xəstəxananın baş həkimi Kamran Musayev, Səhiyyə Nazirliyinin nümayəndələri, ATU-nun kafedra müdirləri, professorları və tələbələri iştirak etmişlər.

MƏNSUR

İraq səfiri Əhliman Əmiraslanovla görüş

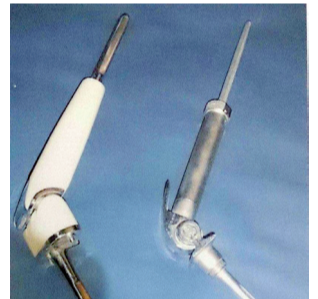
Fevralın 28-də Tibb Universitetinin (ATU) rektoru, akademik Əhliman Əmiraslanov İraqın ölkəmizdəki səfirliyinin nümayəndə heyətini qəbul edib. İraqın fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Heydər Şiya Qubeşi Əl-Bərrakla görüş zamanı qarşılıqlı əməkdaşlıq, tələbələrin mübadiləsi, həkimlərin təcrübəsinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanov qonağı Tibb Universitetinin fəaliyyəti, fakültələri, son illər istifadəyə verilmiş klinikaları barədə danışmış. Səfir Qubeşi Əl-Bərrak isə İraq hökumətinin Tibb Universitetinə tələbə göndərməkdə maraqlı olduğunu söyləyib. Rektor xarici tələbələr üçün mövcud limitdə İraqa daha çox yer ayırmağa hazır olduqlarını bildirdi.

Görüşdə ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin rəhbəri Rəhimə Qabulova, Xarici tələbələrlə iş üzrə dekan Gülnar Seyidova, Dekan müavini Niyazi Hacıyev iştirak ediblər. İraq səfirliyindən təhsil müşaviri Loğman Abdulkərim və Jassim Mohammad Əhməd görüşə qatılıblar.

Dünyada tanınmış türk alimi Azərbaycan onkoloqunun təklif etdiyi süni diz oynağı protezindən bəhs edib

Türk Ortopedi və Travmatoloji Birliyi "Multi-disipliner Yaklaşım ilə Kemik və Yumuşaq Doku Tümörleri" adlı kitab hazırlamışdır. Kitabda Türkiyədə onkoloji cərrahiyyədə inqilab edən professor dr. Güven Yüçetürkün Azərbaycanın tanınmış onkoloqu Əhliman Əmiraslanovdan yardım aldığını açıqlayıb. O, Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, akademik Əhliman Əmiraslanovun təklif etdiyi süni diz oynağı protezindən bəhs edərək bildirib ki, bu endoprotez ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəlində Moskvada Əhliman Əmiraslanovun rəhbərlik etdiyi klinikada görüş zamanı ona təqdim edilib: "Buna qədər istifadə olunan avadanlıq inanılmaz dərəcədə bahalı idi. Ona görə də, Moore qalça protezlərinin stemini (ayağını) uzadıb qalınlaşdıraraq, bunu Meqa-protez adı ilə istifadə edirdik. Moskvada olarkən Əhliman Əmiraslanov metal - poliester süni diz oynağı protezini mənə verdi. İzmirdə yerli firmada həmin protezdən hazırlatdırıb istifadə etdim".

Müəllif akademik Əhliman Əmiraslanova təşəkkürünü bildirərək bu protezin istifadəsi nəticəsində çoxlu sayda xəstənin hərəkətini bərpa etdiyini və onların normal həyata qayıtmasına nail olduğunu qeyd edib.

Kitabda müəllif həmçinin akademik Ə.Əmiraslanovun ona hədiyyə etdiyi süni diz oynağı protezinin şəklini də dərc edib.

Alman professoru Tədris Terapevtik Klinikada

Alman professoru dr.Holger Michels Tədris Terapevtik Klinikada "Yüksək dozalı C vitamini-nin infuziyasının müalicəvi əhəmiyyəti" mövzusunda mühazirə ilə çıxış edib.

Mühazirədən öncə klinikanın direktoru, professor Surxay Musayev Holger Michels barədə konfrans iştirakçılarını məlumat verib. Onun sözlərinə görə, professor Holger Michels paskorbin (yüksək dozalı C vitamini ilə infuziyon xəstələrin müalicəsi) sahəsində dünya miqyaslı mütəxəssisdur.

Sonda alman professoru hər kəsə təşəkkürünü bildirib, mövzu ilə bağlı sualları cavablandıraraq.

ATU-nun mətbuat xidməti

Hər il mart ayının ikinci həftəsinin dördüncü günü Amerika Nefroloji Assosiasiyası və Beynəlxalq Böyrək Fondunun təklifi ilə Dünya Böyrək Günü kimi qeyd olunur.

Martın 13-də ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasında bu əhəmiyyətli gün münasibətilə elmi-praktik konfrans keçirilib. Konfransda respublikamızın dövlət və özəl dializ mərkəzlərinin həkimləri, Mərkəzi Neftçilər Xəstəxanasının hemodializ və böyrəkköçürmə şöbəsinin əməkdaşları iştirak ediblər.

dövlət hesabına müalicə edildiyini diqqətə çatdırıb. Onu da bildirib ki, xroniki böyrək xəstələrinə Tibb Universitetində göstərilən tibbi xidmətin keyfiyyəti ildən-ildə yüksəlir. Tədris Terapevtik Klinikasının bir mərtəbəsi Effluent Terapiya Mərkəzinə ayrılıb və professor Mehman Ağayevin rəhbərliyi ilə burada böyük işlər

dializ mərkəzi fəaliyyət göstərir ki, onlardan 23-ü bölgələrdə, 7-si isə Bakıda yerləşir. Yaxın vaxtlarda Ağcabədi, Tovuz və Astara rayonlarında da hemodializ mərkəzləri fəaliyyətə başlayacaq. Belə xəstələrin dərman təminatı da dövlət hesabına həyata keçirilir: "Ümumiyyətlə, xroniki böyrək çatışmazlığı uzun sürən

DÜNYA BÖYRƏK GÜNÜ QEYD EDİLİB

Tədbiri Azərbaycan Tibb Universitetinin elmi işlər üzrə prorektoru, professor İbrahim İsayev açaraq konfrans iştirakçılarında universitetin rektoru, akademik Əhliman Əmiraslanovun salamlarını yetirib. O, son illərdə yer kürəsində insanların yaşama müddətinin artması ilə əlaqədar olaraq xroniki xəstəliklərin də intensivlik sayının getdikcə çoxaldığını və özünə daha çox diqqət tələb edən bir problemə çevrildiyini vurğulayıb: "Bu problemin əksəriyyəti sosial problem olaraq insanların gündəlik həyatında, onların yaşam tərzində müxtəlif dəyişikliklərin olması ilə səciyyələnir. Ona görə də belə problemlərin həllinə, xroniki hala keçmiş uzun sürən xəstəliklərin müalicəsinə yalnız tibb ocaqları, tibb müəssisələri, həkimlər deyil, eyni zamanda kənar şəxslər, tibb sahəsinə aid olmayan müəssisələr, hökumət, qeyri-hökumət təşkilatları da qoşulmalıdır. Xroniki problemə çevrilmiş və dünyada əhəlinin yaşama müddətinə təsir edən xəstəliklərin ümumdünya miqyasında qeyd olunması, bir daha insanların yadına salınması bu baxımdan xüsusi önəm daşıyır".

Bütün dünyada olduğu kimi Azərbaycanda da xroniki böyrək xəstələrinin sayı getdikcə artır. Belə ki, dünya əhəlisinin hər bir milyon nəfərinə 250-400, hətta bəzi ölkələrdə 1000-dən çox xroniki böyrək xəstəsi düşür. Azərbaycanda isə bu rəqəm 200 nəfər təşkil edir. Hökumətimiz tərəfindən belə şəxslərə planlı surətdə qayğı göstərildiyini söyləyən prorektor respublikamızın paytaxtı ilə yanaşı, bir sıra rayonlarda da dializ mərkəzlərinin yaradıldığını və xəstələrin pulsuz,

görülmür. Tibb Universitetinin dıvarları arasında keçirilən Dünya Böyrək Günü yalnız konfrans iştirakçılarının deyil, bu xəstələrin ətrafında olan bütün insanların məhəbbəti ilə, onların sevgisi ilə əhatə olunacaq. Əsas məqsəd xroniki böyrək çatmamazlığından əziyyət çəkən insanlara qayğı artırmaq, tibb elminin və səhiyyə ictimaiyyətinin diqqətini bir daha bu problemə cəlb etməkdir.

Sonra "Azərbaycanda böyrək əvəzedici terapiyanın 2013-cü il

registri" mövzusunda məruzə ilə çıxış edən M.Cavadzadə adına Respublika Klinik Uroloji Xəstəxanasının hemodializ şöbəsinin müdiri Fariz Babayev ölkəmizdə böyrək xəstəliyindən əziyyət çəkən insanlara göstərilən dövlət qayğısından danışdı. Qeyd edib ki, böyrək xəstəliyinin müalicəsi və profilaktikası ilə bağlı 2006-cı ildən başlayaraq iki Dövlət Proqramı qəbul olunub. Hazırda Azərbaycanda 2312 xəstə dövlət hesabına 406 aparat vasitəsilə hemodializ olunur və dializ növbəsində olan xəstə yoxdur. Respublika üzrə 30 hemo-

böyrək xəstəliyi nəticəsində əmələ gəlir. Bu tendensiyaya həm dünyada, həm də ölkəmizdə rast gəlinir. Azərbaycanda hemodializ qəbul edən xəstələrin 30 faizə yaxınında böyrək xəstəliyinə səbəb şəkərli diabetdir. Bütün dünyada olduğu kimi, ölkəmizdə də dializ qəbul edən xəstələrin yaş həddi 6 yaşla 82 yaş arasında dəyişir. Statistika göstərir ki, 35-55 yaş arasında olan insanlarda daha çox böyrək çatışmazlığı xəstəliyi qeydə alınmışdır. Statistika böyrək xəstəliyindən əziyyət çəkən kişilərin qadınlardan 2-3 faiz çox olduğunu göstərir".

Şöbə müdiri böyrək çatışmazlığı xəstəliyinin müalicəsində mövcud problemlərə də toxunub: "Bu sahədə ən böyük problemlərdən biri kənd çatışmazlığıdır. Hazırda dializ müalicəsi ilə məşğul olan 121 həkim vardır ki, bu da bəs ələmir.

Ölkəmizdə 1971-ci ildən keçirilən böyrək köçürülməsi əməliyyatları bərpa olunmuşdur. Ölkə üzrə 493 böyrəkköçürmə

əməliyyatının 113-ü Mərkəzi Neftçilər Xəstəxanasında keçirilmişdir. Bu xəstəxanada təkcə ötən il 55 böyrək transplantasiyası əməliyyatı aparılmışdır".

Konfransda "Böyrək transplantasiyası və virus hepatitləri", "Kəskin gestasion pielonefrit", "Böyrəklərin xroniki xəstəliyi zamanı ürəyin işemik xəstəliyi", "Uşaqlarda nefrotik sindromun müasir müalicəsi" və s. bu kimi aktual mövzulara dair məruzələr dinlənilib, müzakirələr aparılıb.

Arif MƏMMƏDLİ

Fotolar Cənnətəli Çingizindir

Maraq dünyası

Xəstələrin səhhətinə "ağıllı plastirlar" vasitəsilə nəzarət ediləcək

◆ **Böyük Britaniyanın səhiyyə sistemində ürək döyüntüsü, tənəffüs ritmi və bədənin hərəkətini izləyəcək "ağıllı plastir"lardan istifadə ediləcək.**

Plastir toplanılmış məlumatları tibb bacılarına Wi-Fi vasitəsilə hər iki dəqiqədən bir kompüterlərə və mobil telefonlara ötürəcək. Əgər xəstənin səhhətində müəyyən bir problem yaranarsa plastir vasitəsilə həkimlərə həyəcan signalı göndəriləcək.

Plastir yaxın vaxtlarda Britaniyanın 10 dövlət klinikasında sınaqdan keçiriləcək. Sınaqlar xəstələrin çoxluq təşkil etdiyi xəstəxanalarda aparılacaq.

Böyük Britaniyada hər il 6 min pasiyent onlara lazımı səviyyədə nəzarət edilmədiyini üçün dünyasını dəyişir. "Ağıllı plastir"lardan istifadə ilə əzəmətli yüzlərlə insanın həyatını xilas edə bilər. Həmçinin bu səhiyyə sisteminin hər il 837 milyon dollar məbləğində vəsaitə qənaət edəcəyi deməkdir.

Kompyuter arxasında qalmaq "apnoe" simptomlarını yaradır

◆ **E-mail-apnoe (tənəffüs hərəkətlərinin dayanması) müasir dövrdə daha geniş yayılmış problemlərdəndir. Bu problemə internet istifadəçilərinin 80 faizində rast gəlmək olar.**

AzərTAC "The Times of India" qəzetinə istinadən xəbər verir ki, insanlar bəzən kompyuter arxasında işə o qədər aludə olurlar ki, hətta düzgün nəfəs almağı belə unudurlar. "Apnoe"nin bu növü əksər hallarda istifadəçi məktub yazarkən və ya yüksək dəqiqlik tələb edən işi yerinə yetirərkən özünü bürüzə verir.

Baş gicəllənməsi, sürətli ürək döyüntüləri, üzde qızırtı, həyəcan, yuxulama, əsəbilik, baş ağrıları, müvəqqəti unutkanlıq da "e-mail-apnoe"nin simptomlarındandır. Problemi polisomnoqrafiyanın (yuxu problemlərinin araşdırılması ilə məşğul olur) köməyi ilə aşkar etmək olar. Tədqiqat beyin dalğaları, əzələ tonusu, burun və ağız boşluğundakı hava axını, ürək yığılmaları və tənəffüsün xüsusiyyətlərini izləməyə imkan verir.

Statistika göstərir ki, "apnoe" daha çox artıq çəkisi olan insanlarda müşahidə olunur. Buna görə də, çəkini azaldılması, gündəlik fiziki məşqlər, yetərli qədər maye və meyvə qəbulu yaranmış vəziyyəti dəyişə bilər. "e-mail-apnoe" həmçinin metabolik pozğunluqlardan (həddən artıq kəkəlmə, diabet, hipertoniya, yüksək xolesterin) əziyyət çəkən insanlarda rast gəlinir.

Dünyanın ilk mobil telefon zəngi

◆ **Sosial şəbəkədə dünyanın ilk mobil telefon zənginin şəklil yayılıb.**

Mobil telefondan ilk zəng 1973-cü il aprelin 3-də amerikalı mühəndis, fizik Martin Kuper tərəfindən edilib. Hadisə Nyu-Yorkda baş verib.

Avtomobillərdəki radio telefonlar üzərində işləyən Kuper bunu təkmilləşdirmək fikrinə düşür və beləliklə, 3 aprel 1973-cü il tarixdə bu zəng baş verir. Həmin gün «Bell Laboratories» şirkətinin konstruktör şöbəsinə telefon zəngi gəlir.

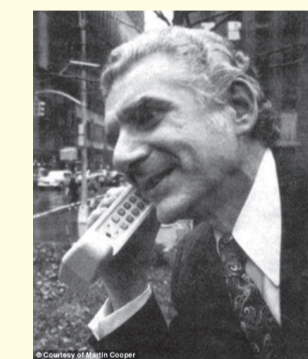
Araşdırma bölməsinin rəhbəri Coel Engel telefonda Kuperin səsini eşidir. «Tap görüm, hardan zəng edərəm?» - deyərək Kuper daha sonra deyir: «Sənə əsil mobil telefondan zəng edərəm».

Martin Kuper 1928-ci ildə Çikaqoda yəhudi miqrant ailəsində doğulub. Onun ailəsi əslən Ukraynadan olub və Kiyev yaxınlığında yaşayıb.

3D-printerlər qidanı adi yeməklər şəklində "çap edə" biləcəkdir

"Intellectual Ventures Laboratory" şirkətinin nümayəndəsi Pablos Xolman yeni imkanlara malik 3D-printerlərin hazırlanması üzərində işləyir. Bu printer su ilə tozaoxşar inqrediyentləri qarışdıraraq alınmış məhluldan ucluqlar vasitəsilə müxtəlif yeməkləri formalaşdıracaq.

"Computerworld" jurnalının məlumatına görə, lazımı tozlarla dolu olan kartriclə təchiz edilmiş qurğu qidanı adi yeməklər şəklində "çap edə" biləcəkdir. Printer, həmçinin ən yüksək dəqiqliklə qidalanma kaloriliyini izləməyə, yeməkləri vitaminlərlə zənginləşdirməyə və hətta həkimin məsləhət bildiyi dərmanları əlavə etməyə imkan verəcəkdir.

Müsahibə

Azərbaycan Tibb Universitetinin I uşaq xəstəlikləri kafedrasının müdiri, tibb elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Rusiya Federasiyası Tibb Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü Adilə Əvəz qızı Namazovadan müsahibə götürmək üçün onunla kabinetində görüşdük. Söhbətin şirin yerində kabinetin qapısı döyüldü. İçəri anası ilə birgə 5-6 yaşlarında bir uşaq daxil oldu. Qaçaq-qaça özünü Adilə xanımın üstünə atan Məhəmməd adlı balaca onun üzündən öpdü və "çox sağ olun, təşəkkür edirəm"-deyərək professoru minnətdarlığını bildirdi. Sağollaşanda da Adilə xanımın boynunu qucaqladı və üzünü üzünə söykədi. Bu mənzərəni həyəcansız seyr etmək mümkün deyildi. Adilə xanımın sevincdən üzü gülmür, əlləri ilə Məhəmmədin başını sıgallayırdı. Bir müddət hər ikimiz bu xoş təəssüratdan ayrılmadıq. Nəhayət söhbətinə "həkim üçün bundan gözəl xoşbəxtlik ola bilməz" sözləri ilə davam etdi:

- Biz həkimlər üçün ən önəmli məsələ müalicə etdiyi xəstəni sağlam görmək, onu doğmalarının yanına sağlam yola salmaqdır. Mən pediatriya, uzun müddətdir uşaqların sağlamlığı-

xəstəlikləri sahəsində dissertasiya müdafiə edərək elmi dərəcələr alıblar. Onlar arasında hamımızın tanıdığı və hörmət etdiyi ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasının direktoru, professor Surxay Musayevin adını çəkə bilərəm.

prezidentiyəm. İhsan bəylə 1971-ci ildən tanış olmuşam. Bu tanışlığın maraqlı tarixçəsi var. Həmin il SSRİ Tibb Elmlər Akademiyasına üzv seçilmişdim. Avstriyada pediatriyanın ümumdünya konqresi keçirilirdi. Orada

sında keçirilən konqresdə Ulu Öndər Heydər Əliyev də iştirak edirdi. Konqresə 5 qitədən 200-dən çox nümayəndə qatılmışdı. Sonda Bakı Bəyannaməsi qəbul olundu. Bəyannamədə Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Qarabağın erməni hərbi

nımlarımızı **8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü** münasibəti ilə təbrik edib. Bu da mənə göndərdiyi təbrik açıqcası (açıqcası göstərdi-Q.A.). Bu diqqətə, xoş münasibətə görə universitetin rəhbərliyinə minnətdaram."

Sonra isə 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibəti ilə özünün ürək sözlərini söylədi və Azərbaycan xanımlarını təbrik etdi: "Yer kürəsinin dilbər diyarı olan, günü-gündən çiçəklənən, sürətlə inkişaf edən Azərbaycanımızın qadınlarını başda ölkəmizin birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti, **YUNESKO** və **İSESKO**-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili, sevimli Mehriban xanım

"Avstriyada keçirilən pidiatrların ümumdünya konqresində nümayəndələr çıxışını böyük maraqla qarşıladı"

nın keşiyində dayanıram. Uşaqlar böyüklərə nisbətən təmiz qəlblə, səmimi olduqlarına görə onların minnətdarlıqları xüsusi olur. Onların xoş hissləri mənə ayrı cür ləzzət edir. Elə bu ixtisası seçməyimə səbəb uşaqları xüsusi məhəbbətlə sevməyim olub. Onları həmişə sağlam və xoşbəxt görmək istəmişəm. Bayaq balacanın etdiyi hərəkətlərə fikir verdinizmi? Onun özünü sağlam vəziyyətdə üstümə atması, boynumu qucaqlaması mənim üçün bir dünya deməkdir. Küçədə gedərkən neçə-neçə valideyn və uşaqların sənsə yaxınlaşaraq halını xəbər alması özü bir xoşbəxtlik deyilməyi?

Olduqca kövrək olan bir epizodu diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Ermənilər anadan olduğum Ağdamın Seyidli kəndini ələ keçirmək istəyiblər. Bu zaman Ehtiram Hüseynov adlı bir əsgər düşmənlərlə ölüm-dirim savaşına qalxıb. Qəhrəmanlıq göstərmiş. O, vuruşa atılarda komandirinə deyib ki, mən Seyidli kəndinin hər qarışı uğrunda qan tökməyə hazırım. Çünki bu kənddə anadan olan Adilə xanım Namazova məni müalicə edib, həyata qaytarıb. Özün haqqında bu cür söhbətləri eşidəndə istər-istəməz daxilən bir qürur hissi keçirməli olursan.

- Rəhbərlik etdiyiniz kafedra və uğurları haqda da söhbət açmağınızı istərdik...

- Pediatriya kafedrası pidiatriya üzrə həkimlərin yetişdirilməsində, elmin inkişaf etdirilməsində və uşaq əhalisinə ixtisaslaşmış tibbi yardımın göstərilməsində əvəzədiməz xidmətlər göstərir. Mənim rəhbərliyim ilə 50-dən çox tibb elmləri namizədi və tibb elmləri doktorları ürək

O, həm namizədliyini, həm də doktorluq dissertasiyasını bizdə müdafiə edib.

- **Bəs məşhur həkimlərdən ən çox kimlərlə münasibətiniz olub? Onlardan hansılarının adını çəkə bilərsiniz?**

- Xanım həkimlərin demək olar ki, hamısı ilə xoş münasibətlərim olub. Onlar arasında akademik Zərifə xanım Əliyeva, Zəhra xanım Quliyeva, Sima xanım Quliyevanın adlarını çəkə bilərəm. Zəhra xanımla uzun müddət bir yerdə işləmiş, bir yerdə müdafiə etmişik. Azərbaycan Respublikası Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinə rəhbərlik edən dövrdə idarə heyətinin üzvü olmuşam.

Mən Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyində elmi tibbi şuranın sədri olanda isə Zərifə xanım göz xəstəlikləri üzrə problem komissiyasının sədri və rəyaset heyətinin üzvü idi. O, çox mədəni, alicənab bir xanım idi, öhdəsinə düşən vəzifəni layiqincə və yüksək səviyyədə yerinə yetirirdi

İhsan Doğramacın xoş təəssüratları...

- **Türk dünyasının böyük oğlu, - Ümumdünya Pidiatrlar Cəmiyyətinin sədri İhsan Doğramacı Bakıda olarkən Sizin haqqınızda xoş sözlər söyləmiş və demişdir: "Türk dünyası pidiatrları içərisində Adilə xanım və mən bacı-qardaşdır. O, mənim pidiatr bacım, mən isə onun pidiatr qardaşıyam." Siz İhsan bəylə nə vaxtdan tanış idiniz? Bu barədə təəssüratlarınız?**

- Mən Azərbaycan Pidiatrlar Assosiasiyasının prezidenti, eyni zamanda Türkdilli Ölkələrin Pidiatrlar Cəmiyyətinin vitse-

mənim çıxışım nəzərdə tutulmuşdu. "Uşaqlarda anadangəlmə ürək qüsurları zamanı aparılan cərrahi əməliyyatlar: göstərişi, nəticəsi, diaqnostikası" ilə bağlı məruzə ilə çıxış etdim. Çıxışım iştirakçılar tərəfindən xeyli maraqla qarşılandı. Çünki o tipli əməliyyatlar dünyada yalnız iki ölkədə - Amerikada və SSRİ-də aparılırdı. İhsan Doğramacı da həmin konqresdə iştirak edirdi. Soyadım, Azərbaycandan olmağım, məruzədə qaldıracağım məsələlərin aktuallığı onun diqqətini çəkdi və mənimlə görüşdü. Ürəkdə aparılan əməliyyatlarla bağlı mənimlə xeyli söhbət etdi və sonra diqqətimə çatdırdı ki, çox şadam ki, Azərbaycanın pidiatriya sahəsində xeyli uğurlar qazanmış belə bir xanım alimi var.

"Bakı Bəyannaməsi"ndə işğal olunmuş ərazilərlə bağlı məsələ əksini tapdı"

Təxminən 70-ci ilin ortalarında isə pidiatrların Moskvada ümumdünya konqresi keçirildi. Titullarım sadalandı və məndən iclası aparmağı xahiş etdilər. İhsan bəy də konqresə qatılmışdı. Bu dəfə mən Türkiyəyə dəvət etdi. Bildirdi ki, Sizin təcrübənizdən Türkiyə səhiyyəsində istifadə etmək bizim üçün xoş olardı. Amma sovetlər dövründə təklifi qəbul etmək çətin olduğundan etiraz etdim. Avropa ölkələrindən nümayəndələr də iştirak edirdi. Ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan sonra Bakıda da pidiatrların IV ümumdünya konqresi oldu. Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının bina-

1982-ci il, Bakı şəhəri

Ön cərgədə oturanlar: soldan sağa - akademiklər Zərifə Əliyeva, Adilə Namazova, Azərbaycan SSR Ali Sovetinin sədri Xəlil Xəlilov, professorlar Zəhra Quliyeva, Sima Quliyeva, Rəhim Rəhimov
Ayaq üstə olanlar: soldan - professorlar Qəhrəman Qəhrəmanov, Tağı Tağızadə, Dəmir Hacıyev

birlişmələri tərəfindən işğal öz əksini tapdı. Konqresdə iştirak edən nümayəndələr ölkələrinə geri dönmə zamanı Bəyannaməni özləri ilə apardılar və bu barədə təmsil olunduqları ölkənin dövrü mətbuatında materiallar dərc olundu.

"Növbəti Novruz Bayramının Qarabağda keçirilməsini istərdim"

Adilə xanım söhbəti əsnasında ATU rəhbərliyinin xanımlara olan diqqət və qayğısından danışdı. "Çox hörmətli akademikimiz Əhliman Əmiraslanov universitetdə çalışan xanımlara xüsusi qayğı və diqqət göstərir. Məni və o cümlədən bütün xa-

Əliyeva olmaqla, Tibb Universitetinin qadınlarını, tələbə qızlarını **8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü** münasibətilə öz adımdan, respublikanın səhiyyə işçiləri, pidiatrları adından səmimi qəlbədən təbrik edirəm. Biz həm də Novruz Bayramı ərəfəsindəyik. Qarşıdan gələn bu bayram münasibəti ilə də xalqımızı təbrik edirəm. Gün o gün olsun ki, növbəti Novruz Bayramını işğaldan azad olan gözəl Qarabağımızda keçirək. Uşaqlarımız "Orda bir kənd var uzaqda, o kənd bizim kəndimizdir... Getməsək də, qalmasaq da, o kənd bizim kəndimizdir!!!" mısralarını Qarabağımızdan kənar səsləndirməsinlər."

Qabil ABDULLAYEV

1 MART ÜMUMDÜNYA MÜDAFIƏ GÜNÜDÜR

MÜLKI MÜDAFIƏ GÜNÜNƏ HƏSR OLUNMUŞ TƏDBİR

◆ **Universitetin Mülki Müdafiə Qərargahının təşkilatçılığı ilə Mülki Müdafiə Tibb xidmətinin Təşkili Kursunda hərbi-ləşdirilmiş Mülki Müdafiə qüvvələrinin komandir-rəis heyətinin tələbələrə birlikdə nəzəri tədbiri keçirilmişdir.**

1 mart – Ümumdünya Mülki Müdafiə Gününün mövzusu “Mülki Müdafiə və təhlükəsiz cəmiyyət üçün fəvqəladə halların qarşısının alınması mədəniyyəti” seçilmişdir.

Tədbiri açan Qərargah rəisi Firdovsi Məmmədov ilk öncə Xocalı soyqırım qurbanlarının xatirəsinin anılmasını təklif etmişdir.

Anımdan sonra MMTX təşkili kursunun müdiri –

hərbi-ləşdirilmiş MM qüvvələrinin ümumi komandiri Aqil Musayev çıxış edərək “1 mart – Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüdür”, “Azərbaycan Respublikasının Mülki Müdafiə sistemi”, “Təhlükəsiz cəmiyyət üçün fəvqəladə halların qarşısının alınması mədəniyyəti” mövzularında məruzələr etmişdir. Məruzəçinin çıxışında Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatının yaranma tarixi və fəaliyyəti istiqamətləri, 1 mart – Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü və onun qeyd

edilməsinin məqsədi, Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatına üzvlüyü, Azərbaycan Respublikasının Mülki Müdafiə sistemi, eləcə də mülki müdafiə təbliği və əhalinin fəlakət riskinin qarşısının alınmasına hazırlanması barədə

ətraflı məlumatlar verilmişdir.

Çıxışdan sonra hərbi-ləşdirilməmiş yanğınsöndürən dəstəsi ilk yanğınsöndürmə vasitəsi olan balonlardan istifadə qaydasını mənimsəmişlər.

Fəridə MİRZƏYEVƏ,
MMQ-nin məsul katibi

MÜLKI MÜDAFIƏ İŞİNİN QURULMASI

Dövlət və cəmiyyətin əsas problemlərindən biri də sülh və ya hərbi dövrdə əhalinin yaşaması və fəaliyyətinin təhlükəsizlik təminatının yaradılmasıdır. Bu məqsədlə fəvqəladə halların idarə olunması üzrə xüsusi nazirlik, eləcə də digər güc nazirlikləri yaradılır, bu məsələlərin həlli həmçinin yerli icraedici və idarəetmə orqanlarına tapşırılır.

Mülki Müdafiə sahəsində bütün münasibətləri AR-sı Milli Məclisinin 1997-ci ildə qəbul etdiyi “Mülki Müdafiə “Mülki Müdafiə Haqqında Qanun” tənzimləyir. Bu qanun ulu öndər Heydər Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə 1 yanvar 1998-ci ildən qüvvədədir. Çünki Azərbaycan hüquqi dövlətdir. Bu sahədə dövlətin siyasətini ardıcıl surətdə həyata keçirmək üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cənablarının 16 dekabr 2005-ci il tarixli sərəncamı ilə Fəvqəladə Hallar Nazirliyi yaradılmışdır. Yaradıldığı qısa müddət ərzində Fəvqəladə Hallar Nazirliyi bu sahədə xeyli iş görmüş, qabaqcıl dövlət və beynəlxalq təşkilatlarla hərtərəfli əməkdaşlıq qurmuşdur.

Digər ali məktəblərdən fərqli olaraq ATU-nun tələbələri FH-da tibbi xidmətin təşkili ilə bərabər ümumi məsələləri də öyrənməlidir. Azərbaycan Respublikası 1993-cü ildən Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatının tam hüquqlu üzvüdür və bütün beynəlxalq konvensiyaların tələblərini yerinə yetirir.

Fəvqəladə hal qüvvələrinin əsas məqsədi aşağıdakılardır:

- Özünü idarəetmə orqanlarının qüvvə və vasitələrinin hər zaman fəvqəladə halların qarşısının alınması və nəticələrinin ləğv olunmasına yönəldilmiş fəaliyyətə hazır olması;

- Əhalinin fəvqəladə hal zamanı hərəkətə hazırlığı;

- Fəvqəladə hallardan zərərçəkmiş əhalinin social müdafiəsi üzrə tədbirlərin görülməsi və humanitar aksiyaların keçirilməsi, tibbi biliklərin təbliği;

- Əhali arasında özü-özünə və yoldaşına qarşılıqlı ilk tibbi yardımın göstərilməsi;

- Ərzaq və su ehtiyatlarına sanitar nəzarətin təşkili, yoluxucu xəstəliklərin profilaktikası, kütləvi pəyvənd kampaniyasının təşkili;

- İlk tibbi yardım göstərilmiş şəxslərin qeydiyyatı və ocaqlardan tibbi təxliyyəsinin təşkili;

- Əhaliyə növbəti mərhələdə ilk həkim, təkmilləşdirilmiş və ixtisaslaşdırılmış tibbi yardımın təşkili;

- Ocaqda yaranmış psixosozial gərginliyin aradan qaldırılması üçün profilaktik tədbirlər;

- Ocaqlarda yoluxucu və ya ruhi xəstə aşkar olunarsa təcrid olunması;

- Travmanın ağırlıq dərəcəsi və əmək qabiliyyətinin itirilməsinin qiymətləndirilməsi;

- Ocaqlarda ölümün səbəbinin aydınlaşdırılması məqsədi ilə məhkəmə tibbi ekspertizanın təşkili;

- Əhalinin fəvqəladə hallardan qorunması sahəsində, eləcə də onların nəticələrinin ləğvində bilavasitə iştirak edən şəxslərin hüquq və vəzifələrinin reallaşdırılması;

- Tibbi xidmətin mülki müdafiənin digər xidmətləri ilə əlaqəsinin təşkili;

- Tibbi yardımın göstərilməsinin təbliğində kütləvi informasiya vasitələrindən istifadə etməli.

Mülki Müdafiə sahəsində əsas məqsədlər aşağıdakı problemləri əhatə edir:

- Əhalinin hərbi əməliyyatların

aparılması və ya bu əməliyyatlar nəticəsində yaranan təhlükələrdən müdafiə olunmasının öyrədilməsi;

- Əhalinin hərbi əməliyyat və təbii fəlakət nəticəsində yaranmış təhlükələr haqda xəbərdar edilməsi, təxliyyəsinin təşkili;

- Maddi və mədəni sərvətlərin təhlükəsiz rayonlara təxliyyəsi;

- Əhaliyə sığınacaqların və fərdi mühafizə vasitələrinin verilməsi;

- Hərbi əməliyyat və təbii fəlakət nəticəsində əhali üçün yaranan təhlükə zamanı qəza xilasətmə işlərinin aparılması;

- Mülki Müdafiə qüvvə və vasitələrinin daim hazırlığının təmin edilməsi.

Qeyd etmək lazımdır ki, hər hansı bir fəvqəladə hal yarandıqda vətəndaşlar əhalinin və ərazilərin qorunması sahəsində qanunlara və digər hüquqi normativ aktlara ciddi riayət etməli, məişətdə, gündəlik əmək fəaliyyətlərində təhlükəsizliyi gözləməli, istehsalatda texnoloji intizamın, ekoloji təhlükəsizlik tələblərinin pozulmasına yol verməməlidirlər.

Hər bir vətəndaş əhalinin və ərazinin müdafiəsi, zərərçəkənlərə ilkin tibbi yardımın göstərilməsi, fərdi və kollektiv mühafizə vasitələrinin istifadəsi üsullarını mükəmməl bilməli, fəvqəladə hal zamanı müəyyən edilmiş davranış qaydalarına əməl etməli, lazım gəldikdə qəza xilasətmə tədbirlərində yardım göstərməlidir.

Qəza xilasətmə və digər təxirəsalınmaz işlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə ştatdankənən qəza xilasətmə dəstələri yaradılır və buraya 18 yaşından 60 yaşınadək kişilər və 55 yaşınadək qadınlar qəbul edilir.

Dostu QAFAROVA,
Mülki Müdafiə Tibb Xidmətinin Təşkili kursunun müallimi

○ Bitkilərin müalicəvi xüsusiyyətləri insanlara qədim zamanlardan məlumdur. «Min dərddə varsa, min bir də dərmanı var» deyən ulularımız öz azar-bezarlarını bitkilərdən hazırladıqları dərmanlarla müalicə ediblər. Həmin müalicə üsulları zamanın sınağından uğurla çıxıb və bugünkü elmi-texniki tərəqqi əsərində də öz əhəmiyyətini itirməyib. Hətta bir vaxt xalq təbabətinə - türkcəyə qısqaclıqla yanaşan elmi təbabət də bu gün onun əhəmiyyətini etiraf edir. Qeyd etmək lazımdır ki, bitkilərdən hazırlanan dərmanlar heç vaxt fəsad törətmir. Bitkilərin müalicəvi xüsusiyyətlərini nəzərə alıb onlardan müxtəlif xəstəliklər zamanı istifadə edilməsi barədə məlumat veririk.

Dərman bitkiləri

İtburnu. Bu bitkiyə dərgil də deyirlər. Respublikamızın ərazisində geniş yayılıb. Tibb elmləri doktoru, əməkdar elm xadimi Dursun Hüseynov bu bitki barədə yazır ki, onun tərkibi vitaminlərlə, şəkərlərlə, mikroelementlərlə olduqca zəngindir. Bitki aləmində yayılmış vitaminlərin hamısı, xüsusilə C vitamini (oskorbin turşusu) dərgilin tərkibində lap çoxdur. Odur ki, onu “təbii vitamin” kompleksi adlandırırlar. Elə tərkibində olan qiymətli maddələrin zənginliyinə və bir sıra müalicəvi xüsusiyyətlərinə görə ondan xalq təbabətində geniş istifadə olunur. Belə ki, onun meyvələrinin çayından, şirəsindən qara ciyər və böyrək xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilir. Bu bitkidən elmi təbabətdə də istifadə olunur. Elmi təbabətdə itburnu bitkisinin mayasından xolosas adlı preparat hazırlanır. Bu preparat ödqovucu xassəyə malikdir. Həmin preparat avitaminoz xəstəliyi zamanı da işlənilir.

Moruq. Ölkəmizin ərazisində geniş yayılıb. Əsasən 15 növü bitir. Moruğun kimyəvi tərkibi növündən, becərmə şəraitindən asılı olaraq müxtəlifdir. Meyvələrinin tərkibində C, B, E vitamini, karotin, şəkərlər, üzvü turşular, efir yağları və bir sıra aktiv maddələr vardır. Ona görə də böyük müalicəvi xüsusiyyətə malikdir. Bu baxımdan da xalq təbabətində ondan geniş istifadə ediblər. Soyuqdeymə zamanı

əmələ gələn xəstəliklərdə onun qurudulmuş meyvələrinin çayından, eləcə də moruğun mürebbəsindən istifadə olunur. Çünki onun tərkibi insan orqanizminə lazım olan maddələrlə zəngindir.

Qarğıdalı. Ölkəmizin ərazisində geniş yayılmış bu bitkinin özünəməxsus xüsusiyyətləri var. Olduqca faydalıdır. Böyrək və qara ciyər xəstəlikləri zamanı ondan istifadə edirlər. Belə ki, həmin xəstəliklərə mütbəla olduqda bitkinin saçaqlarını çay kimi dəmləyib gündə bir neçə dəfə içmək məsləhətdir. Saçaqlarının tərkibində efir yağı, saponinlər, K vitamini və sair maddələr var. Qarğıdalı saçağından hazırlanmış dərmanlar elmi təbabətdə də işlənilir. Belə ki, onun saçaqlarından duru ekstrakt hazırlanır və ondan qan kəsici dərman kimi istifadə olunur.

Göy noxud. Azərbaycanda iki növü yayılıb. Bu bitkinin zoğu, yarpaqlarının yaşıl hissəsi, toxumları müalicəvi əhəmiyyətli maddələrlə zəngindir. Əczaçılıq elmləri doktoru, professor İsrail Dəmirov qeyd edir ki, xalq təbabətində onun toxumlarını qurudulmuş buğda dənəsi, qoz ləpəsi, azca qara istsiot, hil, zəncəfil və sarıköklü bir yerdə həvəngdəstədə ezir, sonra üzərinə bal əlavə edirlər. Alınan maddə bir gün həmin vəziyyətdə saxlanılır. Sonra isə qarışıqdan çay qaşığı ilə gündə üç dəfə revmatizm xəstəliyinə tutulanlara yedizdirirlər.

Noxuddan qadın xəstəliklərində iltihaba qarşı istifadə edilir. Bunun üçün onu odda qovururlar. Sonra həvəngdəstədə ezirlər. Alınan maddənin üzərinə qara istsiot və hil tozu töküblə qarşırırlar. Bundan sonra həmin maddəyə otçəkən maşından keçirilmiş kişmiş əlavə edir, təzədən qarışdırıb kütlə halına salırlar. Alınmış kütlədən həb hazırlayırlar. Həmin həblər elə noxud boyda olur.

Xalq təbabətində qüvvəverici, əsəb sisteminin tonusunu artırıcı vasitə kimi də işlənilir. Bunun üçün noxudunun balla hazırlanmış halvasından istifadə edilir. Ona noxud halvası da deyilir. Göy noxudun zoğlarından alınan şirədən zədələnmələrdə qanqəsici kimi də istifadə olunur.

Hazırladı: Arif HÜSEYNOV

"Vaxtından əvvəl doğulmuş uşaqların erkən yaşdakı neyro-somatik statusunun formalaşmasında perinatal faktorların rolu"

◆ Uzun illərdir ki, yenidən doğulan uşağın gələcək həyatında baş verə biləcək psixomotor, nitq, sensor, koqnitiv və s. inkişaf gerilikləri, həmçinin somatik statusun müxtəlif xəstəliklərinin erkən səleflərinin tapılması və vaxtında müalicə-profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsinə aid bütün dünyada coxsaylı elmi tədqiqat işləri aparılmaqdadır.

Respublikamızda bu istiqamətdə aparılan elmi tədqiqat işlərinə böyük dəstək olaraq 2010-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Yanında Elmin İnkişafı Fondu tərəfindən keçirilən ilk qrant müsabiqəsində qalib hesab edilmiş layihələr sırasında Neonatologiya kafedrasının əməkdaşları tərəfindən təqdim edilmiş "Vaxtından əvvəl doğulmuş uşaqların erkən yaşdakı neyro-somatik statusunun formalaşmasında perinatal faktorların rolu" mövzusunda böyük həcmli elmi tədqiqat işi daxil edilmişdir.

Hazırkı layihənin əsas məqsədi erkən yaş dövründə meydana çıxan müxtəlif neyro-somatik patologiyaların perinatal proqnostik səleflərinin tapılması və erkən profilaktika proqramının tərtib edilməsidir.

Layihə çərçivəsində Azərbaycan Tibb Universitetinin Neonatologiya kafedrasının əməkdaşları tərəfindən 300-dən çox az kütlə ilə doğulan uşaq tədqiqata cəlb edilmişdir. Tədqiqat nəticəsində aşkar edilmişdir ki, vaxtından əvvəl doğulmanın ağırlıq dərəcəsindən və bətdaxili inkişafın ləngiməsindən asılı olaraq yenidən doğulan uşağın həyatının ilk sutkalarından müxtəlif orqanların zədələnməsi üçün həssas markerlərin təyini sonrakı inkişaf üçün mühüm proqnostik əhəmiyyət kəsb edə bilər. Bu, həm xəstəliyin kəskin dövründə patoloji prosesin ağırlıq dərəcəsinin düzgün qiymətləndirilməsi, həm də müalicə-profilaktik tədbirlərin erkən başlanması üçün əsas verə bilər. Layihə iştirakçıları tərəfindən neonatal dövrdə olan patologiyaların kəskin dövründə ən çox zədələnməyə məruz qalan orqanlar – mərkəzi sinir sistemi, böyrək, qaraciyər, bağırsağ funksiyasının pozulmasının həssas və spesifik markerlərlə qiymətləndirilməsi həyata keçirilmişdir. Müxtəlif orqanların zədələnməsini və patologiyaların ağırlıq dərəcəsini qiymətləndirmək üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Yanında Elmin İnkişafı Fondu tərəfindən layihə iştirakçılarına hər biri 90-180 nəfərin müayinəsi üçün nəzərdə tutulmuş 14 reagent dəsti təqdim edilmişdir. Ümumilikdə yenidən doğulan uşaqların periferik qan nümunələrində aparılan 3000-dən çox müayinə Azərbaycan Tibb Universitetinin klinik-biokimyəvi laboratoriyasında həyata keçirilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri əsasında 20-

dən çox elmi məqalə çap edilmiş, 10 məqalə isə çapa göndərilmişdir, onlardan 5-i xarici elmi jurnallar tərəfindən qəbul olunmuşdur. Layihə iştirakçıları tərəfindən 30 sentyabr 2011-ci il tarixdə türkdilli ölkələrin və türk toplumlarının 1-ci Tibb konqresində, 14-17 oktyabr 2011-ci ildə İngiltərədə keçirilən Avropa Pediatrik Tədqiqatlar Cəmiyyətinin 52-ci konqresində, 5-9 oktyabr 2012-ci ildə Avropa Pediatriya Cəmiyyətləri Akademiyasının Türkiyənin İstanbul şəhərində keçirilmiş 4-cü Beynəlxalq Konqresində məruzələrlə olunmuşdur. Novbeti məruzənin 3-6 aprel 2014-cü il tarixində Beynəlxalq Neonatoloqlar Assosiasiyasının İspaniyanın Valensiya şəhərində keçiriləcək konfransında həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Hazırkı layihə insan üzərində, xüsusilə yeni doğulmuş uşaqlarda aparılan elmi tədqiqat işi olduğundan, layihə iştirakçıları ilk növbədə Azərbaycan Respublikası Bioetika, Elm və Texnologiyaların Etikasi üzrə Milli Komitədən müsbət rəy almışlar. Həmçinin təqdim olunan layihə Avstraliya Yeni Zelandiya Klinik Təcrübələrin Registrasiyası üzrə beynəlxalq komitədə qeydiyyatdan keçmişdir. Aparılmış elmi tədqiqat işi əsasında Azərbaycan Tibb Universitetinin Neonatologiya kafedrasında iki tibb elmləri doktoru, iki tibb üzrə fəlsəfi doktoru adı almaq üçün dissertasiya işi təsdiq edilmişdir və hazırda onların hamısı yekunlaşmaq üzrədir.

Hazırda qrant layihəsinin yekunlaşmaq üzrədir. Rəhbəri olduğum layihənin bütün iştirakçıları – dosent Səadət Ələsgərova, assistent Nuşabə Pənəhova, assistent Püstə Orucova, baş laborant Afaq Axundova tədqiqatın yerinə yetirilməsində onlara göstərilən böyük mənəvi və maddi dəstəyə görə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Yanında Elmin İnkişafı Fon-

duna dərin minnətdarlıqlarını bildirirlər. Çünki, layihənin həyata keçirilməsi müddətində fondun əməkdaşları layihə iştirakçılarının qarşılaşdığı bütün problemlərin həllində öz köməkliklərini əsirgəməyiblər.

"Vaxtından əvvəl doğulmuş uşaqların erkən yaşdakı neyro-somatik statusunun formalaşmasında perinatal faktorların rolu" mövzusunda həyata keçirilmiş qrant layihəsi respublikamızda az çəki ilə doğulan uşaqların sonrakı inkişafına nəzarət istiqamətində bir sıra mühüm işlərə, xüsusilə, inkişaf geriliyi olan uşaqların vaxtında aşkarlanmasına və müalicə-reabilitasiya tədbirlərinin erkən başlanmasına, həmçinin konkret olaraq yarımçıq doğulmuşlar üçün inkişaf-reabilitoloq mütəxəssislərin hazırlanmasına böyük təkan verə bilər.

Səadət HÜSEYNOVA,
Neonatologiya kafedrasının
assistenti, layihənin rəhbəri

ATU-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun Qrant layihəsi

Qoxu hiss etməsəniz həyatınız necə təsirlənər?

◆ Qoxu hiss edə bilməmək, yeni anosmiya özbaşına meydana gələ biləcəyi kimi başqa problemlərlə bağlı olaraq da yarana bilər.

Soyuqdəymə kimi bəzi xəstəliklərdə qısamüddətli olaraq görülməyə bilər ya da qalıcı ola bilər. Bəzi insanlarda görülməyə azalmış qoxu duyğusuna isə hipozmiya deyilir. Bu insanlar bəzi qoxuları qəbul edərkən bəzilərinə duya bilmir, ya da bəzi qoxular köhnəsindən fərqli alına bilər. Qoxu hiss etmə duyğusu dad duyğusu ilə yaxından əlaqədardır. Yeməyin qoxusunu hiss edə bilmədiyinizdə ehtimal ki, dadını bilməkdə də problem yaşayırırsınız. Bu problem kifayət qədər yemək yeməməyə, kilo itirməyə və bədəninizi üçün

ehtiyacınız olan qidaları qəbul edə bilmədiyinizdən vitamin və mineral çatışmazlıqları kimi bəzi sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Qoxu hiss etməmək ruh halına da təsir edə bilər. Qida, çiçək və buna bənzər qoxular həyat sevinci verərkən, bu qoxuların hiss edilməməsi kəddərli və ya depressiya hissine səbəb ola bilər. Qoxu hiss etmə duyğusunun əskikliyi eyni zamanda yanğın səbəbindən yaranan tüstü və ya qaz qoxusunun hiss olunma bilməməsi səbəbindən təhlükə də yarada bilər.

İnsanlar yaşlandıqca qoxu və ya dad bilmə duyğusu azalır. Ancaq qoxu duyğusu əskikliyinə, ümumiyyətlə yaranma ya da bir sağlamlıq problemi səbəb olur. Anosmiya qısamüddətli ola bilər və sağlamlıq problemi yaxşılaşdıqda azalır, ya da bəzən qalıcı ola bilər.

Anosmiyanın səbəbləri isə bunlardır:

- Soyuqdəymə və ya sinuzit
- Mövsümi allergiyalar
- Siqaret çəkmə

- Bəzi dərmanlar
- Baş zədəsi
- Alshaymer xəstəliyi və ya şiş kimi bəzi beyin problemləri

Necə yoxlanılır?

Diaqnoz üçün qulaq, burun, boğaz mütəxəssisi ailə və fərdi sağlamlıq barədə məlumat alır. Baş, boyun və burun müayinəsi edir. Bəzi vəziyyətlərdə, eyni zamanda, qoxu testləri, vitamin əskikliyi, ya da başqa sağlamlıq problemi axtarmaq üçün qan testləri, beyin problemlərini qiymətləndirmək üçün MR və ya CT edilə bilər.

Necə müalicə edilir?

Müalicə səbəbdən asılı olaraq edilir. Qoxu hiss etmə duyğusu bir xəstəliyə bağlıdırsa, müalicə ilə birlikdə qoxu duyğusu düzəli bilər. Ancaq yaranma, xəstəlik və ya əməliyyat qoxu sinirlərinə zərər versə, təkrar qoxu hiss etmək mümkün olmaya bilər. Bəzən qoxu duyğusu geri dönsə belə əvvəlkindən fərqli ola bilər. Bəzən də qoxu hiss etmə duyğusu özbaşına geri dönə bilər.

Dünyada ilk ikisistemli smartfon istehsal ediləcəkdir

Hindistanın "Karbonn" şirkəti eyni anda "Android" və "Windows Phone" mobil əməliyyat sistemlərinin idarəetməsi ilə işləyən dünyanın ilk mobil qurğusunu buraxmaq niyyətindədir.

Rabite və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, şirkət "Microsoft" korporasiyası ilə saziş imzalamışdır və artıq iyunda satışlara başlamağa hazırdır.

Qeyri-adi qurğuda ikisistemli necə həyata keçiriləcəyi və qiymət barədə hələlik məlumat verilmir. Bununla belə, şirkət nümayəndələri qeyd etmişlər ki, qurğu kütləvi istifadəçilərdən daha çox texnologiya sahəsi ilə maraqlanan şəxslər üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Hazırda "Windows 8" və "Android" sistemlərini özündə birləşdirən bir neçə hibrid planşet kompyuter istehsal edilmişdir. Bununla yanaşı, hələlik "Windows Phone" və "Android" ilə işləyən hibrid smartfon buraxılmamışdır.

Günəş sistemindən kənarada 715 yeni planet kəşf edilmişdir

ABŞ-ın Milli Aeronavtika və Kosmos İdarəsi (NASA) Günəş sistemindən kənarada yeni kəşf edilmiş 715 planetin olduğunu açıqlamışdır.

AzərTAc Türkiyə mətbuatına istinadən xəbər verir ki, "Kepler" teleskopunun verdiyi məlumatları dəyərləndirən elm adamları bununla da qalaktikadakı planetlərin sayının təqribən 1700-ə çatdığını bildirmişlər. Yeni planetlərdən 4-də isə həyat üçün əlverişli şəraitin olduğu qeyd edilmişdir.

Novruz zəngin mədəniyyətə və qədim tarixə malik olan məmləkətimizin mənəvi dəyərlər sistemində xüsusi yer tutur. O, təkəcə bir necə günü əhatə edən bayram deyil, həm də uzun bir təqvim müddətini öz ətrafında cəmləşdirən iri miqyaslı mərasim kompleksidir. Uzun sürən qış dönməsinin çətinlik və məşəqətlərindən (soyuq, qaranlıq, qida sınıxtısı və s) qurtulub yaşayışa müsbət təsir edən işıq, istilik, qida imkanları açan yaz dönməsinə başlamaq arzusu əcdadlarımızı bu mürəkkəb və zəngin mərasim kompleksini yaratmağa təşviq etmişdir. Həyatı çətinləşən salan, qida, istilik çatışmamazlığı və başqa bu kimi sınıxtılarla imtahanə çəkən qışın obrazı əcdadlarımızın təsəvvüründə qorxulu, qara cizgilərlə canlanırdı. Məhz bu baxımdan canlı danışıqda geniş yer alan "Qara qış", "Böyük cillə", "Kiçik cillə" kimi adlar təbiətin sırf iqliminin tarixi-semantik məzmun daşıyıcısı kimi ortaya çıxmışdır.

Qışı-çilləni yola salmaq, yazı-yeni günü qarşılamaq məqsədi ilə keçirilən "Novruz çərşənbələri" adlı rituallarda da qədim azərbaycanlıların təbiətə təsir etmək, onu mülayimləşdirmək, işığı, günəşi çağırmaq arzusu öz əksini tapmışdır. Yazın nəfəsi öncə hava və suya toxunur və bununla da, el arasında deyildiyi kimi "sulara ixtiyar verilir", "sular çillədən çıxır". "Sulara ixtiyar verilməsi", daha doğrusu, suların ixtiyarının özünə qaytarılması o deməkdir ki, həmin gündən başlayaraq daha sular donmur, şaxta-qış onu dondurub ixtiyarını əlindən ala bilmir. İkinci çərşənbədə, "Əkinlər çillədən çıxır", torpaq qarını-buzunu ərilib, nəfəsinin buyuyla toxumu cücədir, əkini dikəldir. Üçüncü çərşənbədə ağaclarla ixtiyar verilir, "ağaclar çillədən çıxır". Həmin çərşənbədə ağaclar qış yuxusundan oyanır və tumurcuğa dolmağa başlayır. Ən sonda- axır çərşənbədə yazın nəfəsi, canı-qanı onları tərpədir-heyvanların, qış-

Səmənimiz yaşıl- yaşıl

Günəşimiz al şafəqli, səmamız aydın, torpaqlarımız məhsuldar, xalqımızın intellekti, dövlətimizin qüdrəti daha da uca, ərazilərimiz bütöv, Bahar Bayramınız mübarək olsun!

Azman tarixdən bu günümüze gələn bayramımız

ların, adamların qanı yerindən oyanır. Beləcə, yaşayış, varlıq yeni bir axara düşür.

Çərşənbələrdə tonqal qalanması, göyə yanar fişənglər, tarixən üçkü- lopa atılması, bayram süfrəsi düzəldilməsi Azərbaycanda qədim el adətidir. Tonqal qalamaq, oddan attanmaq, başı üzərində lopa-üskü fırlayıb göyə atmaq, əski mifik dünyagörüşlə bağlı bir məsələdir. İşığın, günəşin gücünə inanan qədim insan odun-alovun köməyi ilə yabançı ruhları, soyuq, qaranlıq, xəstəlik gətirən, yaşayışa sınıxtı verən pis-şər qüvvələri qovub uzaqlaşdırmağın mümkünüyünə inanırdı. Burada bütün məqamlarda od günəşin rəmzi kimi düşünülürdü. Çillədən- qışdan çıxmaq üçün tonqal, od yandırılması əslində dolayısı ilə həm də Günəşin-yazın çağırılması mərasimidir. Bu mərasim zamanı tonqalın üzərindən atılarkən:

Ağırlığım, uğurluğum

Tökülsün, bu odda yansın.-

söylənməsi də əski təsəvvürdə, çillədən, qışın ağrı-acısından qurtulmaq üçün oda- mikrodönüşə bir xilas- kar kimi yanaşılması çənaəti ilə bağlıdır.

İlləxir çərşənbədə icra olunan bütün mərasim, oyun və əyləndirici vasitələr bütövlükdə bir tam halında yüngülləşdiricilik, saflaşdırıcılıq funksiyası daşıyır və həmin funksiya yeni ovqatın, yen ruhun-yaz ovqatının, yaz ruhunun, yaz gününün gəlişi və qəbulu üçün psixoloji-estetik zəmin hazırlayır.

İnsanlığın ilk çağlarından kök alıb gəldiyindən yaz mərasimi etnik fərqlərdən asılı olmayaraq müxtəlif xalqların çeşidli adlar altında keçirdiyi bu bayramın tərkibində əski-mifik təsəvvürlərlə bağlı çox sayda oxşar ünsürlər müşahidə edilməkdədir ki, onların böyük əksəriyyəti tipoloji səciyyə daşıyır. Slavyan paskası ilə Türk Novruzunu, yaxud Yunan Dionesi arasındakı bənzəyiş və paralellər bu baxımdan təsir amili kimi yox, ilkin- ibtidai çağların mifik dünya durumundan gələn tipoloji oxşarlıq kimi dəyərləndirilməlidir. Tonqal qalanması, yumurta boyanması, şirniyyat hazırlanması, süfrə bəzədilməsi, musiqi, rəqs, oyun, maskarad tamaşalar göstərmək, mahnı oxumaq və s. kimi eyni tipoloji bənzəyiş digər xalqların yaz mərasimlərində də müşahidə edilməkdədir.

Novruz süfrəsinə bol nemətlərin düzülmesi də yeni ildən xeyir-bərəkət bolluq-firavan həyat diləmək arzusunun rəmzi ifadəsidir. Yeddi cür nemətin süfrəyə qoyulması müqəddəs sayılan yeddi rəqəminin uğur gətirəcəyinə inamla bağlıdır.

Yazın gəlişinin daha yaxın iqlim qurşağında olan xalqlar tərəfindən eyni zamanda bayram edilməsi tamamilə təbiiydir. Novruzun qırğız-qazax-tacik, yaxud özbək-əfqan, eləcə də Azərbaycan-Anadolu-İran-İraq oxşarlığı bu baxımdan bir çox başqa cəhətlərlə yanaşı, coğrafi şərait və iqlim uyğunluğundan irəli gəlir. Bununla belə hər bir etnosun və bölgənin başqalarında təkrarı olmayan bənzərsiz yaz mərasimi və ayinləri mövcuddur. Məsələn, Azərbaycan Novruzunun mühüm atributu olan "Kosa-Kosa" mərasimində "Kosa"-köhnə ilin təmsilçisi olan qocalmış keçiyə obrazında çıxış edir və mərasimin sonunda oyun-tamaşaya daxil olan yeni, gənc keçiyə tərəfindən qovulur və öldürülür.

Novruz bir mövsüm mərasimi kimi iri miqyaslı coğrafi hüdudlara yayıldığından və hər il istisnasız olaraq uyğun təqvim məqamında böyük coşqu ilə keçirildiyindən müxtəlif tarixi mərhələlərdə hakim ideoloji sistemlərə ondan siyasi məqsədlər üçün istifadə etməyə cəhd etmişlər.

Beləliklə, indiki halda tarixin dərin qatlarından yol alıb gələn Novruz bayramının tərkibi aşağıdakı iki əsas qatdan ibarətdir:

a) *Təbiətin oyanmasını əks etdirən əski mifoloji qat;*

b) *Müxtəlif tarixi dövrlərin ovqatını ifadə və inikas edən siyasi-ideoloji qat.*

Bu gün Azərbaycanda keçirilən Novruz sözü həqiqi mənasında, təbiətin oyanışı, yazın gəlişi ilə bağlı insanın işığı, həyata, yeni günə, xoş gūzarana, aydın sabahlara inamını ifadə edən saf və duru bir təqvim mərasimə çevrilmişdir. Humanizim, quruculuq, xeyirxahlıq, xoş ünsiyyət və səmimi münasibət, insanı ucaldan, kamilləşdirən mənəvi dəyərlərə etiram və saygıyla yanaşmaq tarixi içində olduğu kimi indi də Azərbaycan Novruzunun əsas göstəricisidir. Səməd Vurğun xalqımızın həsrətlə gözlədiyi bu günü-novruzunu belə vəsf etmişdir:

*Axır çərşənbədir...İl tamam olur,
Bu il kənd içində danışır hamı-
At üstə gəlmişdir Novruz bayramı-
Qulundu at üstə... Bu bir muraddır.
Qocalar deyir ki, bolluq keçəcəkdir,
Torpaq su yerinə şərbət içəcəkdir.*

Aida TƏHMƏZOVA,

"İctimai fənlər" kafedrasının müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru

Fəsillərin yaşıl tacı

Fəsillərin yaşıl tacı olan baharın müjdəçisi Novruz gəlir elimizə! Baharın gəlişi ilə el-obada toy-büsat qurulur. Novruzun xoş duyğulu ilq nəfəsi ilə, sanki, ana torpaq da yuxudan oyanır. Hər il xalqımız Novruzun su, od, yel və torpaq çərşənbələrini tonqal ətrafında bayram əhval-ruhiyyəsi ilə qeyd edir.

Novruz - yeni gün deməkdir. Məlumdur ki, sovet dövründə Novruzun qeyd olunmasına qadağalar qoyulsa belə, xalqımız onu uzaq keçmişimizin yadigarı kimi mənətlə qoruyub. El-obamızda bu bayrama hələ 40 gün qalmış hazırlıq başlanır. Bayram ərəfəsində Azərbaycanın hər qarışını gezsək, Novruzun ab-havası aydın duyular.

Bahar gəlişi ilə evlərə firavanlıq, xoşbəxtlik gətirir. Novruz mərasimi zamanı süfrəyə düzmək üçün növbəni şirniyyatın bişirilməsinə nənələr nəzarət edir. Bayrama az qalmış 5-6 qadın bir evə yığılıb bu nemətləri xüsusi ustalıqla bişirir. Sanki, qadınların çeşid-çeşid şirniyyatbişirmə yarışları başlanır. Şəkərburanın naxışı zərif olmaqla yanaşı, üzərində zövqlə qoyulan sünbülün təsviri də diqqəti cəlb edir. Fatmayı paxlavası xüsusi dadı, Günəşin rəmzi sayılan şorçoğalı isə yağlı olması ilə seçilir. Yaşlı sakinlər bunu da xatırlayırlar ki, kənddə qaz olmadığı illərdə tendirdə bişən şəkərburanın, şorçoğalının da ayrı ləzzəti olardı. Nişanlı qızlara bayram xonçası hazırlananda isə şirniyyatın içərisinə səməni halvası (buna bəzən "sübhan halvası" da deyilir) da qoyulardı.

Novruzda uşaqların sevimli məşguliyyəti yumurta döyüşdürmək hesab olunur. Soğan qabığı ilə qaynadılan yumurta bərk olmaqla, rəngli boyanı əvəz edər. Qədimdə analar qızlar üçün əlvən parçalardan don biçər, oğlan uşaqlarına köynək tikərdilər. Bu da anaların övladlarına bayram hədiyyəsi olardı. Bayram axşamları hamı bir-birinin evinə qonaq gedərək təbrik edər. Novruz adət-ənənələrindən olan qulaq falını həddi-buluğa çatmış qızlar yerinə yetirərdi. Qapı arxasında eşidilən xoş sözlər müjdə rolunu oynayardı.

Bu gün Novruzun qədim adət-ənənələrinin Azərbaycanda təmərəqlə bütün evlərdə qeyd olunması tarixi qədim el bayramına olan sonsuz məhəbbətin nəticəsidir. Arzu edərək ki, Novruz şənliyinin ən böyük tonqal işğal altında olan kəndlərimizdə qurularaq toy-büsatla yandırılınsın!

Təranə CƏBİYEVƏ

Süni mayalanma (İVF) Nobel mükafatı aldı

Fiziologiya və Tibb üzrə 2010-cu il Nobel mükafatını Robert G. Edwards (1925) aldı. Robert G. Edwards bu mükafata Süni mayalanmanı klinik praktikaya gətirən tədqiqatlarına görə layiq görüldü. O Nature jurnalında müsahibəsində Süni mayalanma (in vitro fertilizasiya) ideyasının necə meydana gəlməsini izah edib. 1950-ci illərdə Edinburg Universitetində Alan Beatty-nin rəhbərliyi altında PhD dissertasiyası üzərində çalışan Edwards siçan embrionlarında xromosom zədələmələrini öyrənirdi. Bu zaman, o, fərqli genetik tədqiqatlarla yanaşı siçanların süni fertilizasiyasını da dərinləndirən öyrənib. Bu tədqiqatlar onda insanlarda sonsuzluq probleminin süni mayalanma yolu ilə aradan qaldırmaq ideyasına gətirdi.

Onun bu ideyasına münasibət fərqli idi. Xüsusilə də kilsə süni mayalanma tədqiqatlarının insan nümunəsində həyata keçirilməsinin əleyhinə idi. Amma Edwards İngilis kilsəsindən və bir qədər sonra Gürcü kilsəsindən Süni mayalanma üçün dəstək əldə etdi. Süni mayalanmanın eksperimentlərdən klinik praktikaya gətirilməsinin professional tərəfləri Edwards-a elə də asan başa gəlmədi. Yuxusuz gecələr, yorulmadan çalışma və inam 1978-ci ildə Louise Brown-un süni mayalanma yolu ilə dünyaya gəlməsilə uğurla yekunlaşdı. Louise Brown Oldhamda rayon xəstəxanasında 25 iyul gecəyarısı dünyaya gəldi. Tibb elminə və insanlığa verdiyi bu töhfəyə görə Robert Edwards 2010-cu ildə Tibb və Fiziologiya üzrə Nobel mükafatına layiq görüldü.

Tələbələrimizin yaradıcılığı

Nigar HÜSEYNLİ,
Pediatriya
fakültəsinin VI kurs,
439^a qrup tələbəsi

Xatirələr

Duman olub beyinlərə dolursan,
Çiçək kimi saralırsan, solursan.
Fəryad edib göz yaşında olursan,
Dinmə, dinmə, ey susqun xatirələr!
Ey mürgülü, ey küskün xatirələr!

Dost olub yaddaşda sən qəm-qüssəyə,
Bölürsən qəlbləri neçə hissəyə?
Qəhər kimi düyün olub sinəyə,
Dinmə, dinmə, ey susqun xatirələr!
Ey mürgülü, ey küskün xatirələr!

Bir gəmitək limanına üzərsən,
Xoş anları bir sıraya düzərsən.
Yaddaşlarda nəğmə olub gəzərsən,
Dinmə, dinmə, ey susqun xatirələr!
Ey mürgülü, ey küskün xatirələr!

Ağrı olub ürəklərə gəl dolma,
Seven ürəklərə bir cəza olma.
Məsum sevgilərin günahın alma,
Dinmə, dinmə, ey susqun xatirələr!
Ey mürgülü, ey küskün xatirələr!

Toplanar çiyində intizar yükü,
Quruyar imkansız sevginin kökünü.
Könüldə yer salar həsrətin mülkü,
Dinmə, dinmə, ey susqun xatirələr!
Ey mürgülü, ey küskün xatirələr!

Yaşanan yaşanar, dönər dastana,
Nə deyəsən bu amansız hicrana?!
Gənclik baharımız dönər xəzana,
Dinmə, dinmə, ey susqun xatirələr!
Ey mürgülü, ey küskün xatirələr!

Bəzən çevrilərsən məsum körpəyə,
Təbəssümdə bürünərsən çöhrəyə.
Eh o illər dedizdirib kimsəyə,
Dinmə, dinmə, ey susqun xatirələr!
Ey mürgülü, ey küskün xatirələr!

30.11.2013

Həkim təbəssümləri

Qohumları həkimə deyir:
-Doktor, siz söz verdiniz, xəstəni sağaldacaqsınız, o isə öldü.
-Siz deyəsən, müalicənin necə getdiyini bilmirsiniz. Xəstə ölərkən tamam sağlam idi.

-Doktor, keçən dəfə mənə yazdığınız dərman kömək elədi.
-Nə deyə bilərəm? Bəzən belə də olur.

- Əməliyyatın qiyməti haqda narahət olmayın. Siz əvvəl mənə 3 min dollar verərsiniz, sonra da hər ay mənim hesabıma əmanət kassasına 300 dollar keçirərsiniz.
- Bu maşın almağa oxşadı ki!
- Elə mən də maşın almaq istəyirəm də!

-Sabahınız xeyir, doktor. Mən gəldim ki, müalicəyə görə sizə təşəkkür edim. O mənə çox böyük xeyir verdi.
-Axı, deyəsən, mən sizi müalicə eləməmişəm...
-Düz deyirsiniz. Mənim əmim sizdə müalicə olunub. Mən isə onun varisiyəm.

Hollivud aktrisası həkimin yanına gəlib kefsizliyindən şikayətlənir. Həkim ona məsləhət görür ki, həyat tərzi və ev şəraitini dəyişsin. Aktrisa dərindən ah çəkərək deyir:

-Doktor, son illər mən yeddi maşın, beş mənzil, on iki rejissor dəyişmişəm, saçlarımı hər gün bir rəngə salıram, altı dəfə ərə getmişəm, indi deyin görüm, mən daha nəyi dəyişməliyəm?

-Cənab doktor, mənim sağ ayağım yaman ağrıyır...
-Əzizim, bu yaşdandır!
-Zarafat eləməyin, doktor, mənim o biri ayağımın da o qədər yaşı var, ancaq heç ağrıyırmı!

Dənizdə bir gəminin şturmanı xəstələnir. Həkim onu müayinə edib fikrə gedir. Şturman şübhələnib:
-Doktor, ciddi bir şey var?-deyə soruşur.
-Yox canım, ancaq mən həmişə belə hallarda xəstələrə dəniz gəzintisini məsləhət görürəm.

Məşhur bir həkim deyir:
-Gəncliyimdə mən rəssam olmaq istəyirdim.
-Bəs niyə fikrinizdən daşınıb həkim olmusunuz?
-Çünki rəsmlərdə hər bir səhv aydın görünür, təbabətdə isə sənin səhvini xəstə ilə birlikdə basdırırlar.

Hazırladı : Rəya KƏLBİQIZI

Parkinson xəstələri üçün ağıllı qaşığı

Məlumata görə parkinson xəstələrində olan çətinliklərdən biri düzgün qida qəbul edə bilməkdir. Mərkəzi sinir sistemində təsir edən parkinsonun əlamətlərindən biri, hərəkətlərə təsir etməsidir. Həmin xəstələrdə yemək zamanı əllərdə titrəmələr olur və qabdən ağıza bir qaşığı yemək aparmaq belə çətinləşir. Bu cür xəstələr üçün inkişaf etdirilən ağıllı qaşığı, əl titrəmələrinin qarşısını almağa kömək edir.

San Fransiskodakı LiftLabs şirkətinin çıxardığı Liftware qaşığı, parkinsonla bağlı titrəmələri izləyib nəzarət altına alır. Şirkətin qurucusu Anupam, bildirib ki, bu texnologiya sayəsində nevroloji pozuqluqları olanların əlləri, hədəfdən təxminən 2 yarım santimetr sürüşə bilər. Cihazın içindəki kiçik kompüter, istifadəçinin hərəkətlərini qəbul edir, hərəkətin qəsdən olub olmadığına qərar verir, əgər qəsdən deyilsə cihazın tərs istiqamətə hərəkət etməsini təmin edir.

İstifadəçinin əl və qol hərəkətlərindəki titrəməyə baxmayaraq cihaz eyni səviyyədə dura bilər. Beləcə yemək tökülmür və qaşığı qalır.

Bu baxımdan ağıllı qaşığı digər qaşılardan fərqlənir. Ağıllı qaşığın qiyməti 295 dollardır. Maddi vəziyyəti aşağı olanlar üçün internet adresində hədiyyə hissəsi var. Göndərilən hədiyyələr yetərli miqdarda toplandıqda Beynəlxalq Parkinson Vəqfinə və ya digər Parkinson deməklərinə göndərilir.

Onlar da, bunun sayəsində Parkinson xəstələrinə kömək edir. Şirkətin qurucusunun sözlərinə görə daha dərin sorba qaşığı və çəngəldə bu yaxında bazara çıxarılaacaq.

Texnoloji nailiyyətlər sayəsində hazırlanan bu qaşığıdan, təkəcə parkinson xəstələri deyil, hər kəs istifadə edə bilər.

Novruz bayramınız mübarək!

Etibarsız sayılır

II müalicə profilaktika fakültəsinin I kurs, 295^a qrup tələbəsi Mahsa Mansour Nedaeinin adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə profilaktika fakültəsinin IV kurs, 162^a qrup tələbəsi Yusifli Hüseyin Şaiq oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə profilaktika fakültəsinin V kurs, 10^b qrup tələbəsi Nemətova Lamiyə Fəxrəddin qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə profilaktika fakültəsinin III kurs, 145^a qrup tələbəsi Melike Saydamın adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bəşirova Günay Zakir qızına 2009 -cu ildə Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən cərrah ixtisası üzrə verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Stomatologiya fakültəsinin I kurs, 758^b qrup tələbəsi Ömər Xəlil İsmayılın adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Vəliyeva Cəmilə Şəmsi qızına 1987-ci ildə Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən pediatriya ixtisası üzrə verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə profilaktika fakültəsinin III kurs, 339^a qrup tələbəsi Həsənov Mustafa Zabıt oğlunun adına verilmiş tələbə bileti və tələbə endirim kartı itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Təbib" qəzetinin
kompüter mərkəzində yığılır, səhi-
fələnlir, "Bəxtiyar-4" İKŞ-də çap
olunur.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 100
2-ci mərtəbə,
tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya N - 022633
İndeks -0269
Sayı 4000
Sifariş: 137